

УДК 81'22–028.46:821.111.09'06

Марта А. Карп

кандидат філологічних наук
доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національний університет «Львівська політехніка»
Львів, Україна
ORCID ID 0000-0002-7332-7739
martha24@ukr.net

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ ЗМІСТ КОНТАМІНОВАНОЇ КОГЕРЕНТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКИХ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ КАЗКАХ ФІЛІПА АРДА

Анотація. У статті висвітлено й схарактеризовано структурно-семіотичні та наративні аспекти категорії когерентності англійських мультимодальних літературних казок Філіпа Арда, що визначають її текстотвірний характер. Комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності у тексті англійських мультимодальних літературних казок Філіпа Арда актуалізовано за допомогою мікрвокрапель (56%), мезовокрапель (33%) та макровкрапель (11%). Комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності ґрунтується на експліцитному та імпліцитному рівнях прочитання ідентичної інформації, закодованої адресантом Філіпа Арда у тексті англійської мультимодальної літературної казки. Експліцитний / казковий рівень прочитання англійської мультимодальної літературної казки забезпечує інформацією дитячу аудиторію та ґрунтується на паралельній кореляції між вербальним та іконічним складниками. Емпіліцитний / прихований філософський рівень прочитання англійської мультимодальної літературної казки орієнтований на дорослу аудиторію та полягає у використанні параграфемного / графічного складника, що вносять конотативні семантичні або просодичні відтінки у зміст вербального складника. Спрямованість тексту англійської мультимодальної літературної казки на двох адресатів сигналізує про ігрове начало, яке поєднує одночасну суб'єктивність (властива дитячому адресатові) та об'єктивність (характерна для дорослого адресата) сприйняття «чарівних» подій. Симбіоз вербальних і невербальних каналів сенсорного сприйняття інформації виконує функцію мультимодального маркера / кванта, що впливає на інтерпретаційні можливості двох відмінних адресатів, декодуючи їх рівні прочитання тексту англійської мультимодальної літературної казки.

Ключові слова: англійська мультимодальна літературна казка; вербальний складник; графічний складник; іконічний складник; невербальний складник; параграфемний складник.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Прагматика тексту як специфічне відношення фіксує взаємини між суб'єктами текстової діяльності, адресантом й адресатом (Baga, 2010; Cruse, 2010; Cutting, 2005; Mey, & Millar, 2005; Niazi, & Gautam, 2010; Hansen, Nielsen, & Reitan, 2011; Schiffrin, Tannen, & Hamilton, 2001; Hickley, 2014). Зазвичай у прагматиці тексту враховано комунікативні інтереси адресата та зберігаються толерантні засади мовних взаємин (Грицанов, & Можейко, 2001) на протигагу художньому прозовому тексту сучасної англійської мультимодальної літературної казки Філіпа Арда (Карп, 2017, с. 69–74; Карп, 2017, с. 102–108).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комунікація є мультимодальною, оскільки вербальний складник складається з лексем та їх візуального зображення; типографія містить форму й колір (Page, 2010, р. 116). Текст англійської мультимодальної літературної казки (далі АМЛК) розуміють у процесі мультимодальної комунікації: адресат переводить (декодує) зміст отриманого мультимодального повідомлення (закодованого адресантом) в особистісні смисли (Безугла, 2009, с. 40–52).

Уся інформація проходить крізь призму свідомості кожного конкретного адресата, який інтерпретує її залежно від різних соціальних характеристик. Особливий інтерес становить дослідження інтерпретації тексту АМЛК відповідно до вікової аудиторії (діти, юнацтво, дорослі). Вік читача свідчить про межі пізнання світу, запас слів, психологічний склад. Підбір вербального складника (далі ВС) та невербального складника (далі НС) у тексті англійської мультимодальної

літературної казки адресантом для кожної групи адресатів має свої особливості і на структурному, і на семантичному рівні.

Варто зазначити, що матеріал дослідження розподіляється щодо вікової диференціації адресатів так: дитяча аудиторія – 86%, доросла аудиторія – 14%.

Успіх інтерпретації АМЛК адресатами дитячого віку залежить від єдності вербального складника та іконічного складника (далі ІС) на структурному і семантичному рівнях, від здатності адресанта проникати в дитячу психологію, враховувати особливості віку, статі, інтересів, можливостей дітей, їхню схильність до гри, фантазії та гумору. І перший адресант (автор тексту), і другий адресант (ілюстратор) повинні допомогти дитячому адресатові усвідомити ідейно-естетичний зміст твору, уявити образ героїв, їхнє оточення, самостійно осмислити й оцінити прочитане (Сподарик, 2015, с. 136–138).

Метою статті є висвітлення і характеристика структурно-семіотичних і наративних аспектів категорії когерентності англійських мультимодальних літературних казок, що визначають її текстотвірний характер.

2. МЕТОДИ

Методи дослідження ґрунтуються на загальних положеннях методології функціоналізму з використанням *структурно-семіотичного* (для розгляду сучасного художнього прозового тексту як мультимодального структурного утворення, сформованого на основі зв'язку вербальних і невербальних складників), *нарративного* (для вияву структурних ознак мультимодального художнього прозового тексту і внутрішніх механізмів дієвості сучасних літературних казок), *поетико-інтерпретаційного аналізу* (для тлумачення змісту казок на основі розкриття структурно-семантичних зв'язків мультимодальних засобів когерентності) із залученням *GeM model* (Delin, & Bateman, 2002, р. 140–155) для синхронного аналізу вербальних і невербальних складників у багаторівневій структурі АМЛК. Висвітлення аспектів структури, семантики, функції АМЛК у ракурсі вивчення семіотико-нарративного потенціалу текстотвірної категорії когерентності акцентовано крізь призму семіотики знака і його функційного тлумачення. *Кількісний аналіз* проведено з метою з'ясування та встановлення тенденцій взаємозалежності вербальної та іконічної, параграфемної, графічної складових частин в оповідних структурах АМЛК.

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Англійська мультимодальна літературна казка навчає дитячого адресата дорослих і недитячих істин, але їх розуміння приходить поступово зі зміною світогляду. Казковий рівень прочитання АМЛК Філіпа Арда орієнтований на дитячу аудиторію на протигагу прихованому філософському рівню прочитання АМЛК Філіпа Арда, що розрахований на ерудованого дорослого адресата.

Проаналізуємо комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності у надфразовій єдності (другий абзац, с. 21) АМЛК “Stinking Rich aNd Just Plain StiNky or A Diamond as Big as His Head” (1:SRPS, р. 20–21) (див. Додаток А). У структурі змісту надфразової єдності виокремлюємо тему *Flabby Gomez*. У риторичній структурі надфразової єдності сегментні одиниці *knits his own clothes: doesn't use wool; is knitting his own house: two enormous needles, a grant from the council* конкретизують тему. ІС семантично кореює зі змістом останньої синтаксеми надфразової єдності: макроілюстрація візуалізує антагоніста Флебі Гомеза (Flabby Gomez), який в'яже власний будинок величезними спицями, використовуючи дотацію, призначену для бюджету казкового містечка Грабтаун (Grubtown). Наратор Бородань Арда (Beardy Ardagh) уточняє, що мер Флебі Гомез не завжди використовує шерсть навіть для «в'язання» власного одягу. У структурі макету надфразової єдності ІС обрамлює ВС. У лінгвістичній структурі надфразової єдності комунікативно-прагматичний зв'язок між адресантом та дитячим адресатом забезпечується казковим рівнем прочитання (словосполучення *a grant from the council* декодується експліцитно); прихований філософський рівень прочитання встановлює зв'язок між адресантом та дорослим адресатом (словосполучення *a grant from the council* декодується імпліцитно). ІС, виокремлюючи зміст останньої синтаксеми надфразової єдності, контаміновано взаємодіє з казковим рівнем прочитання АМЛК.

Дослідимо комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності у фрагменті (Furl Claptrap is good at being bad ... Badly; badly; badly; badly.) АМЛК “The FaR FroM GReat Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe” (2: FFGE, р. 24–25) (див. Додаток Б). У структурі змісту фрагмента визначаємо тему *Furl Claptrap*. У риторичній структурі фрагмента сегментна одиниця *badly* характеризує дії *build a wall, 'fix' a boiler, trim hedges, lay paving slabs, plumb in washing machines, make shadow puppets* другорядного персонажа Фурла Клептрепа (Furl Claptrap). ІС нараховує три мікроілюстрації, що семантично корелюють зі змістом ВС. Ілюстрації акцентують увагу адресата на

способі дії: Фулр Клептреп погано будує стіну, погано ремонтує бойлер, погано підстригає живопис. Курсивне накреслення лексем *bad* і *badly* бере участь у створенні інтонаційного малюнку висловлення. Факультативні лапки графічно сигналізують про енантіосемію *'fix' – break down*. У структурі макету фрагмента ВС (катафора) передують першій та другій ілюстраціям (постцеденти); третя ілюстрація розміщена ліворуч паралельно до ВС, топографічне розташування якого мутується під впливом ІС. У лінгвістичній структурі фрагмента домінує експліцитна інформація, орієнтована на дитячого адресата. Проте взята в лапки лексема *fix* встановлює імпліцитний зв'язок з дорослим адресатом. Комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності зосереджено на актуалізації казкового рівня прочитання АМЛК, оскільки між ВС та ІС наявна паралельна кореляція.

Розглянемо комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності у надфразовій єдності (третій абзац, с. 72–73) АМЛК “The FaR FroM GRreat Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe” (FFGE, p. 72–73) (див. Додаток В). У структурі змісту надфразової єдності ідентифікуємо тему *the Foxes in prison*. У риторичній структурі надфразової єдності сегментна одиниця *entertainment* характеризує дії сімейки Фоксів (*the Foxes discussing...(they) hated ducks; (Fastbuck) scratched pictures of ducks; (the family) throwing things and laughing*). Мезоілюстрація візуалізує антагоністів сімейку Фоксів, що шпурляють предметами на качок, намальованих на стіні в'язниці, та посміхаються. Така розвага сім'ї до вподоби, оскільки вони ненавидять качок. Малюнок персонажа Фастбака (Fastbuck) інтегровано в ілюстрацію. У структурі макету надфразової єдності ВС (катафора) передують ІС (постцедент). У лінгвістичній структурі надфразової єдності експліцитна інформація забезпечує казковий рівень прочитання АМЛК. Ілюстрація експліцитно віддзеркалює рему синтаксеми *the family spent the following weeks throwing things at them (ducks) and laughing*, сигналізуючи про наявність контамінованої когерентності у надфразовій єдності АМЛК. Однак комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності забезпечує імпліцитне декодування теми *entertainment*, яке полягає в негативній поведінці антагоністів, зображених на ІС.

У тексті АМЛК Філіпа Арда комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності актуалізовано за допомогою мікрочапель (56%), мезочапель (33%) та макрочапель (11%) (див. Додаток Д).

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, комунікативно-прагматичний зміст контамінованої когерентності ґрунтується на експліцитному та імпліцитному рівнях прочитання ідентичної інформації, закодованої адресантом Філіпа Арда у тексті АМЛК. Експліцитний / казковий рівень прочитання АМЛК забезпечує інформацією дитячу аудиторію та ґрунтується на паралельній кореляції між ВС та ІС. Імпліцитний / прихований філософський рівень прочитання АМЛК орієнтований на дорослу аудиторію та полягає у використанні параграфемного / графічного складника (далі ПС, ГС), що вносять конотативні семантичні або просодичні відтінки у зміст ВС. Спрямованість тексту АМЛК на двох адресатів сигналізує про ігрове начало, яке поєднує одночасну суб'єктивність (властива дитячому адресатові) та об'єктивність (характерна для дорослого адресата) сприйняття «чарівних» подій. Симбіоз вербальних і невербальних каналів сенсорного сприйняття інформації виконує функцію мультимодального маркера / кванта, що впливає на інтерпретаційні можливості двох відмінних адресатів, декодуючи їх рівні прочитання тексту АМЛК.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо залучення запропонованої семіотико-нарративної інтерпретації контамінованих засобів когерентності АМЛК Філіпа Арда із використанням *GeM model* у подальші текстолінгвістичні розвідки, які доцільно здійснювати на матеріалі інших категорій текстів різножанрової типології у вимірах новітніх лінгвостилістичних, лінгвокогнітивних та дискурсних студій.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АМЛК – англійська мультимодальна літературна казка
- ВС – вербальний складник
- ГС – графічний складник
- ІС – іконічний складник
- НС – невербальний складник
- ПС – параграфемний складник

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Безугла, Л. Р. (2009). Дискурсивные и текстовые категории: к разграничению понятий. *Методи аналізу тексту: збірник наукових праць*, 40–52.
- Карп, М. А. (2017). Контамінована когерентність у наративному фреймі англійської мультимодальної літературної казки Філіпа Арда. *Нова філологія*, 69, 69–74.
- Карп, М. А. (2017). Взаємодія гетерогенних складників контамінованої когерентності в тексті англійських мультимодальних літературних казок Філіпа Арда. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*, 12, 102–108.
- Грицанов, А. А., & Можейко, М. А. (2001). *Постмодернизм: энциклопедия*. Минск: Интерпрессервис ; Книжный дом.
- Сподарик, О. В. (2015). *Британський полікодовий художній текст початку XXI століття: семантико-структурний та функційний виміри*: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Чернівці.
- Bara, B. G. (2010). *Cognitive Pragmatics: The Mental Processes of Communication*. MIT Press.
- Cruse, A. (2010). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York; Oxford: Oxford University Press.
- Cutting, J. (2005). *Pragmatics and Discourse*. Routledge English Language Introductions. London, New York: Routledge.
- Delin, J. & Bateman, J. (2002). Describing and critiquing multimodal documents. *Document Design*, 3(2), 140–155.
- Mey, J. L. & Millar, Sh. (1995). Pragmatic Problems in Literary Texts. *Form and Function in Language*, 2, 151–170.
- Page, R. (2010). *New Perspectives on Narrative and Multimodality*. London; New York: Routledge.
- Niazi, N. & Gautam, R. (2010). *How to Study Literature: Stylistic and Pragmatic Approaches*. New Delhi: PHI Learning Private Ltd.
- Hansen, P. K., Nielsen, S. S., & Reitan, R. (2011). *Strange Voices in Narrative Fiction. Narratologia Contributions to Narrative Theory*. De Gruyter.
- Schiffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. (2001). *The Handbook of Discourse Analysis. Blackwell Handbooks in Linguistics*. Massachusetts; Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Hickley, L. (2014). *The Pragmatics of Style*. London ; New York: Routledge.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- Ardagh, Ph., & Paillot, J. (2009). *Grubtown Tales. Book One. Stinking Rich and Just Plain Stinky or A Diamond As Big As His Head*. London: Faber and Faber Ltd. (SRPS)
- Ardagh, Ph., & Paillot, J. (2009). *Grubtown Tales. Book Three. The Far From Great Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe*. London: Faber and Faber Ltd. (FFGE)

REFERENCES

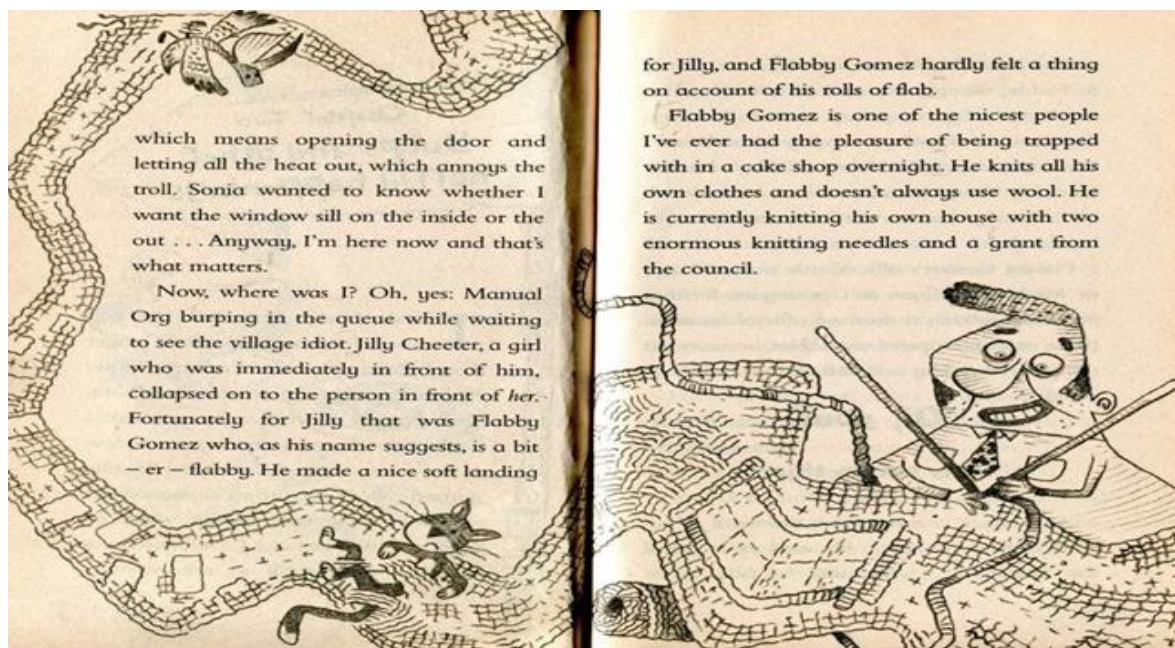
- Bezugla, L. R. (2009). Dyskursyvnye i tekstovye kategorii: k razgranychenyju ponjatyj [Discursive and textual categories concerning differentiation of concepts]. *Metody analizu teksta [Methods of text analysis]*, 40–52. [in Russian]
- Karp, M. A. (2017). Kontaminovana kogerentnist' u narativnomu frejmi anglijs'koi mul'timodal'noi literaturnoi kazky Filipa Arda [Contaminated coherence in frame narrative of English multimodal literary fairy tale written by Philip Ardagh]. *Nova filologija [New philology]*, 69, 69–74. [in Ukrainian]
- Karp, M. A. (2017). Vzaiemodija geterogennih skladnikov kontaminovanoi kogerentnosti v teksti anglijs'kih mul'timodal'nih literaturnih kazok Filipa Arda [Interaction between heterogeneous components of contaminated coherence in the text of English multimodal literary fairy tales by Philip Ardagh]. *Aktual'ni problemi filologii ta perekladoznavstva [Topical problems of philology and translation studies]*, 12, 102–108. [in Ukrainian]
- Gricanov, A. A., & Mozhejko, M. A. (2001). *Postmodernizm: jenciklopedija [Postmodernism: encyclopedia]*. Minsk: Interpresservis; Knizhnyj dom [Minsk: Interpressservice; Book house]. [in Russian]
- Spodaryk, O. V. (2015). *Britanskij polikodovij hudozhnij tekst pochatku XXI stolittja: semantiko-strukturnij ta funkcijnij vimiri [British multisemiotic fictional text of the beginning of the XXI century: semantic, structural and functional dimensions]: dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 [thesis for a candidate's degree in philology, speciality: 10.02.04]*. Chernivtsi.
- Bara, B. G. (2010). *Cognitive Pragmatics: The Mental Processes of Communication*. MIT Press.
- Cruse, A. (2010). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. New York; Oxford: Oxford University Press.
- Cutting, J. (2005). *Pragmatics and Discourse*. Routledge English Language Introductions. London, New York: Routledge.

- Delin, J. & Bateman, J. (2002). Describing and critiquing multimodal documents. *Document Design*, 3(2), 140–155.
- Mey, J. L. & Millar, Sh. (1995). Pragmatic Problems in Literary Texts. *Form and Function in Language*, 2, 151–170.
- Page, R. (2010). *New Perspectives on Narrative and Multimodality*. London; New York: Routledge.
- Niazi, N. & Gautam, R. (2010). *How to Study Literature: Stylistic and Pragmatic Approaches*. New Delhi: PHI Learning Private Ltd.
- Hansen, P. K., Nielsen, S. S., & Reitan, R. (2011). *Strange Voices in Narrative Fiction. Narratologia Contributions to Narrative Theory*. De Gruyter.
- Schiffrin, D., Tannen, D., & Hamilton, H. (2001). *The Handbook of Discourse Analysis. Blackwell Handbooks in Linguistics*. Massachusetts; Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Hickley, L. (2014). *The Pragmatics of Style*. London; New York: Routledge.

Додаток А

Фрагмент із книги Ph. Ardagh

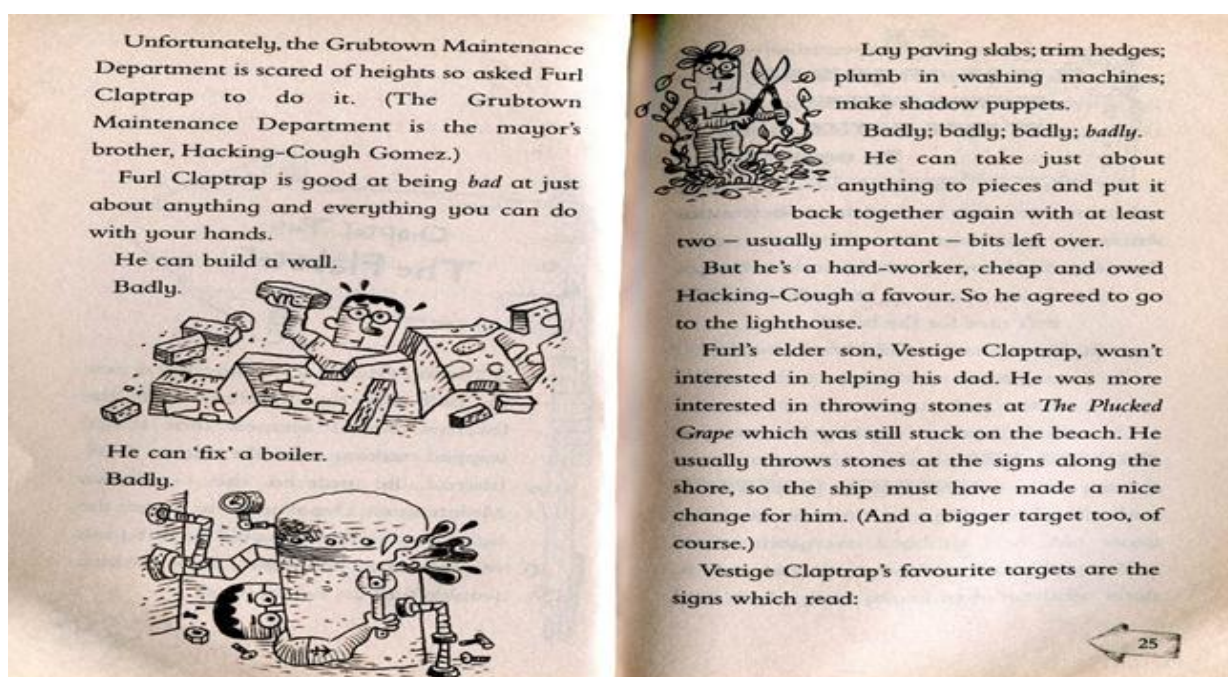
“Stinking Rich aNd Just PlaiN StiNky or A Diamond As Big As His Head”

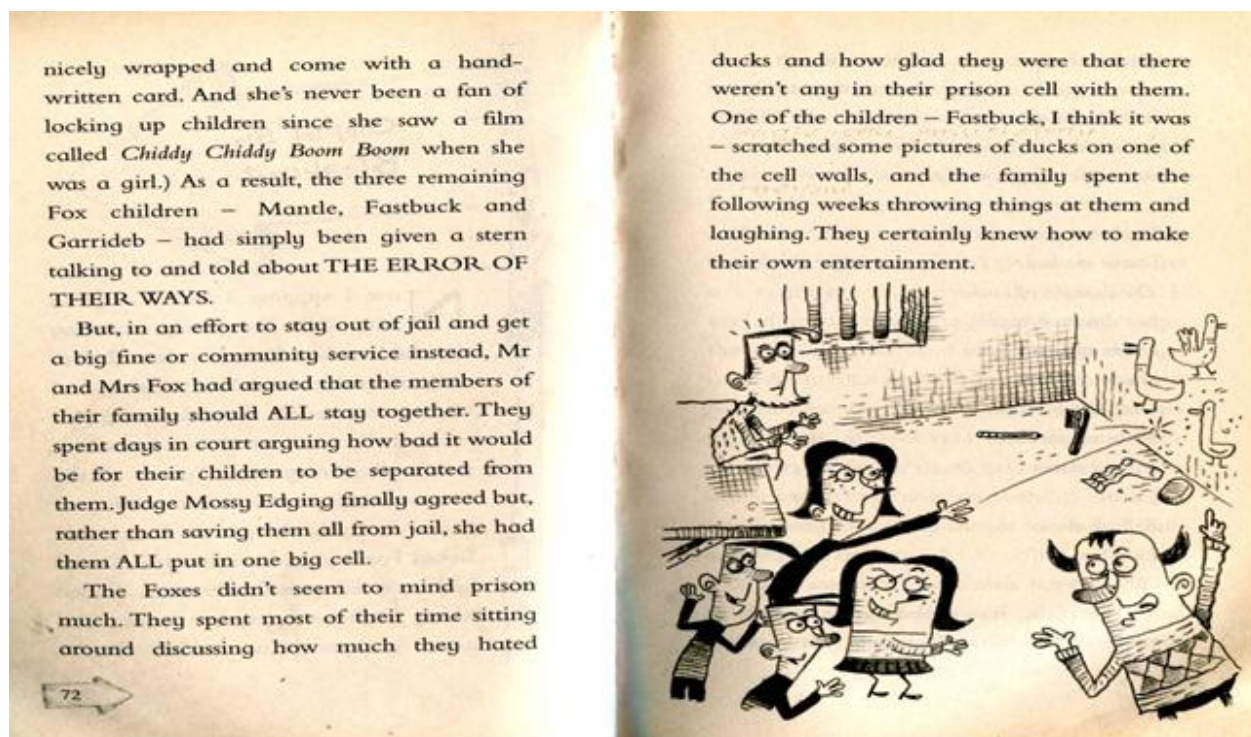
Додаток Б

Фрагмент із книги Ph. Ardagh

“The FaR FroM GReat Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe”

Додаток В
Фрагмент із книги Ph. Ardagh
“The FaR FroM GReat Escape or The Light, the Switch and the Wardrobe”

Додаток Д
Актуалізація комунікативно-прагматичного змісту контамінованої когерентності у тексті АМЛК

Marta A. Karp. Communicative and pragmatic meaning of contaminated coherence in English multimodal literary fairy tales written by Philip Ardagh. The article reveals and characterizes the structural, semiotic and narrative aspects of the category of coherence in English multimodal literary fairy tales written by Philip Ardagh that determine its textual character. The communicative and pragmatic meaning of contaminated coherence in the text of English multimodal literary fairy tales written by Philip Ardagh has been realized by micro inclusions (56%), mesoinclusions (33%) and macro inclusions (11%).

The communicative and pragmatic meaning of contaminated coherence is based on the explicit and implicit levels of reading the identical information encoded by the addresser Philip Ardagh in the text of English multimodal literary fairy tales. Explicit / fairy-tale level of reading English multimodal literary fairy tale provides information for the children's audience and is based on a parallel correlation between verbal and iconic components. The implicit / latent philosophical level of reading English multimodal literary fairy tale is aimed at an adult audience and consists of a paragraphemic / graphic component that contributes connotative semantic or prosodic nuances to the meaning of the verbal component. The focus of the text of English multimodal literary fairy tale on two recipients signals the origin of the game which combines simultaneously the subjectivity (inherent to a child recipient) and the objectivity (characteristic of an adult recipient) concerning perception of "magic" events. Symbiosis of verbal and nonverbal channels concerning sensory perception of information performs the function of a multimodal marker / quantum which influences the interpreting capabilities of two distinct recipients decoding their levels of reading the text of English multimodal literary fairy tale.

Keywords: English multimodal literary fairy tale; graphic component; iconic component; nonverbal component; paragraphemic component; verbal component.

Received: November 06, 2018

Accepted: November 25, 2018